

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

Léto / 2025

Milí čtenáři a čtenářky Literky,

dostává se Vám do rukou letní speciál Literky, který je jako každý rok spojen s prezentací výsledků aktuálního ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Mám radost, že se letos do soutěže přihlásil rekordní počet příspěvků, a to prakticky z celé republiky. Zdá se, že po devatenácti letech své existence má soutěž již své pevné postavení a jubilejní dvacátý ročník tedy můžeme vyhlížet s radostným očekáváním. Lví podíl na tomto stavu má koordinátorka soutěže Andrea Procházková, za jejíž organizační úsilí, stejně jako za energii, kterou věnuje seminářům tvůrčího psaní pro mládež, bych jí tady chtěl upřímně poděkovat! Je toho ale víc, co mi v letních měsících činí radost – nádvoří rajhradského kláštera se díky rekonstrukčním pracím začíná probouzet do krásy. Dlouhá léta sešlá budova prelatury získává díky aktivitě bratrů benediktinů nový háv. Ač zatím jen skrze lešení, už nyní je vidět, že to tu bude brzy vypadat jako v Melku. V neposlední řadě jsem pak rád, když se daří žánrově zmnožovat tematické aktivity Památníku – jistě již víte, že bychom rádi na podzim otevřeli novou stálou expozici. Přípravy jsou v plném proudu a blíží se do finíše. V rámci expozice nebylo možné vynechat téma velkomoravského hradistě – sběr materiálů dal vzniknout nápadu pozvat k nám dr. Soňu Dvořáčkovou z Archeologického ústavu AV ČR. Připraví pro nás přednášku, v níž představí výsledky výzkumů vztahujících se ke zdejším raně křesťanským pohřebištím z velkomoravské doby. Velmi se na to těším a srdečně Vás zvu!

Krásné léto přeje Jiří David

VERŠE LÉTA

ZRCADLA

Zuzana Nováková

V hlubině rybníka

utopil se les

(několik světlušek,

v haluzích ptáci spící).

Utopený pak roste

hloub než ke dnu

a kořeny se sápe do nebes,

té druhé hlubiny

tvář tvoji

zrcadlící.

Ze sbírky Černý bez v deštivé noci (Blok 1987)

3 OTÁZKY PRO REBEKU SÁRU SZABÓ

Tvým oblíbeným autorem je Karel Čapek. Kdyby ses s ním mohla setkat a zeptat se jej na tři věci, co by Tě zajímalo?

Pokud bych se náhodou někdy potkala s Karlem Čapkem, moje první otázka by asi byla, jestli on vstal z mrtvých, nebo mám já vidiny z toho, že čtu jeho knížky. Kdyby se ukázalo, že se nějakým zázrakem vrátil ze záhrobí, a dokonce je ochoten se mnou mluvit, jedna věc by mě rozhodně zajímala: Co dělal, aby se nezbláznil, když psal knížky jako *Bílá nemoc* nebo *Matka*? Jak s tíživými mračny války na obzoru neztratil vůli k životu? Tip od profesionála, jak si udržet odstup od témat, o kterých píše, bych rozhodně ocenila. A zatřetí bych se ho jako literární celebrity zeptala, jestli by svým podpisem nepoctil můj sešit na slohovky.

Zaujalo Tě v poslední době nějaké téma, které bys chtěla literárně ztvárnit?

Většinou píšu ve škole, když musím. Když už se k tomu odhodlám, tak se většinou snažím popsat svoje pocity a myšlenky, nebo pochopit lidi okolo sebe. Teď jsou zrovna prázdniny, takže se psát ještě nějakou dobu nechystám. Ale kdybych měla odhadnout, o čem nejspíš bude můj příští výtvar, tak asi o křehkosti důvěry. Je to všudypřítomné téma a i já jsem se k němu párkrát přiblížila víc, než bych si přála.

Jakou knihu máš právě rozečtenou a o čem je?

Mám rozečtený *Zámek* od Franze Kafky. Je to první knížka od něj, která mi přišla pod ruku, doted' jsem znala jen divadelní zpracování *Procesu*. Zatím jsem na začátku a zeměměřič K. právě zjišťuje, že mu z neznámých důvodů armáda úředníků a pravidel brání ve vstupu na zámek a v práci. Je to o čiré bezmoci, marnosti a zoufalství. Mohla jsem to tušit už při prvním pohledu na přebal, ale nenapadlo mě to. Dost mě baví, ale o sluncem zalitých prázdninách je to přímo zaručený recept na zvednutí nálady.

3 OTÁZKY PRO MARTU KAŠOVOU

Pamatujete se ještě na svou první přečtenou knihu? Utkvěla Vám nějaká konkrétní vzpomínka na ni?

Protože každé dítě jako první musí přelouskat slabikář, tak oficiálně budu počítat až druhou knížku, a to *Z deníku kocoura Modroočka* od Josefa Koláře. Ta kniha byla u nás v polici vždy. S nevkusným dvakrát slepovaným hřbetem a zežloutlými stránkami. Vzpomínám si, že jsem často plakala, protože jsem se učila číst a nešlo mi to. Dušovala jsem se rodičům, že v životě se bez čtení obejdu. Asi každému je jasné, že pravda ležela úplně někde jinde. Má nejoblíbenější pasáž z knihy je, když se kocourek vyléčí po dlouhé nemoci, kdy snědl něco zkaženého a ze samé radosti, že je zdravý, okouše kytku (ano, to tam opravdu je).

Odkud jste čerpala inspiraci při psaní své povídky *Je to jen ve vaší hlavě...*?

Od mala jsem vyrůstala na pohádkách a příbězích. Podle mě se jedná o zásadní část dětství, neboť právě tam se děti setkávají s pojmy dobrý a zlý. Podvědomě je to vede k tomu býti lepšími i v dospělosti. Otázka morálky se odráží všude a často se s ní potýkají i dobří lidé. Všichni máme něco, za co se stydíme a co chceme zakopat hluboko pod zem. Když se řeklo zrcadlo, první, co mě napadlo bylo: svědomí. Jsem ten typ člověka, na kterém okamžitě poznáte, že zatlouká. A když už by se to povedlo, tak stejně zanedlouho vyloží karty na stůl. Podobně je to i v životě. To, co dáváme, se nám vrátí. Ať už to dobré, tak to špatné. Povídka, kterou jsem napsala, neměla být smutná ani depresivní. Měla být spravedlivá.

Co pro Vás znamená ocenění v literární soutěži Skrytá paměť Moravy?

Řekla bych, že je to takové moje malé vítězství. Takové to nakopnutí, které člověk potřebuje. Důkaz, že vždy je tady šance po sobě něco zanechat, i kdyby to mělo být pouze drobné vnuknutí. S jistotou vím, že v psaní chci pokračovat. Nebudu říkat, že ze mě bude spisovatel nebo že mé texty budou něčím průlomovým. Protože se bojím, že řízení osudu funguje podobně, jako když fouknete do pampelišky a něco si přejete. Nemá se to křičet do světa, a proto budu zatím tiše sedět a doufat, jako doposud. Radost byla nepředstíraná a já moc děkuji za příležitost se zúčastnit. Jsem pevně rozhodnutá po malých krůčcích posouvat své hranice. Nebude to hned... Ale jednou snad.

PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR

Ve spolupráci se Střediskem volného času Lužánky jsme uspořádali ve dnech 7.–11. července letní příměstský tábor. Táboru se zúčastnilo 16 dětí ve věku 6–13 let. Pro účastníky byl připraven pestrý program. Na začátku tábora jsme se s dětmi poznávali pomocí seznamovacích her, které pomohly k vytvoření příjemné a přátelské atmosféry během celého týdne. Následně se děti rozdělily do skupin, které mezi sebou v průběhu týdne soutěžily a sbíraly body. Zábavnou formou se dozvídaly nové vědomosti, pátraly ve starodávných astronomických mapách, poznávaly rostliny a seznámily se s herbářem z benediktinské knihovny. Kromě soutěžních her měly děti příležitost k tvoření. Vlastnoručně si ušily táborové deníky a vyrobily pomůcku na psaní. Také jsme navštívili Záchranou stanici pro dravé ptáky Rajhrad, kde pro nás byl připraven program. Ve čtvrtek jsme se vypravili na výlet do Lednice na komentovanou prohlídku zámku, návštěvu skleníku a piknik v parku. Tábor byl ukončen pátrací hrou. Děti v areálu kláštera hledaly stanoviště s indiciemi, které je přivedly k místu s pokladem. Následně proběhlo slavnostní vyhlášení, kde byli účastníci tábora za svou celotýdenní aktivitu odměněni. (šd)

KNIHTISK

Vynález knihtisku lze datovat do let 1440–1445. Knih-tisk je založen na principu tisku z výšky, kdy místa tisknoucí jsou vyvýšena reliéfně nad místa netisknoucí. Tisk z výšky byl v Číně znám již o několik století dříve. Tiskaři ryli do kamenných nebo dřevěných desek znaky a pomocí barvy a tlaku získávali otisky. Nevýhodou tohoto postupu bylo jednorázové použití desek. Vynálezcem knihtisku se stal německý zlatník Johannes Gensfleisch

Gutenberg, kterému se mimo jiné také připisuje vynález písmolijectví. Písmorytec vytvořil patrici – zrcadlově obrácený obraz písmene, sloužící jako razidlo. Otisknutím razidla do kovu vznikla matrice neboli forma. Do této tiskové formy se poté odlévala jednotlivá písmena, tzv. litery, které byly odlévány z liteřiny – slitina cínu, olova a antimonu. Vynález Gutenbergova knihtisku spočívá na principu sestavení písmen a znaků do tiskové formy. S vytvořeným písmem pracoval sazeč, který jednotlivá písmena pomocí sázítka vkládal do sazebnice. Barva se na tiskové plochy nanášela pomocí kožených houbiček nebo válečků. Gutenberg se také zabýval barvou. Inkoust

nebyl vhodný ke knihtisku, z důvodu složení na vodní bázi špatně přilnul na štočky. Gutenberg vytvořil barviva na bázi fermeže. Ta se skládala z pojiva v podobě lněného oleje a barviva. Nejčastější barvou byla černá, která vznikla ze sazí ze spalování například borového dřeva. Tato černá byla méně kvalitní. Kvalitnější černá vznikala ze spalování rostlinných tuků a olejů. Otisknutí probíhalo pomocí knihařského lisu, který Gutenberg zhotovil

z lisu na víno. Po vytištění požadovaného textu byla písma rozebrána a opět se dala použít pro sázení a tisk dalšího textu. Nejznámějším dílem vynálezce knihtisku je Gutenbergova bible vytištěná v Mohuči v polovině 15. století. Tento proces knihtisku se využíval až do konce 18. století. Knih tisk přinesl revoluci v šíření znalostí a informací. Masová produkce umožnila zlevnění knih a zvýšila dostupnost pro širší vrstvy obyvatel, což mělo dopad na rozvoj vzdělanosti, vědy a kultury. S knihtiskem se začala rozvíjet typografie a také byl podnětem k vzniku knižního trhu a nakladatelské činnosti. Knih tisk v Čechách a na Moravě lze datovat do druhé poloviny 15. století. První tiskařská dílna v Českých zemích byla zhotovena v Plzni a poté v Olomouci. (šd)

AKCE ZÁŘÍ 2025

13. 9. v 15.00 Velkomoravský Rajhrad a jeho pohřebiště

Přednáška: PhDr. Soňa Dvořáčková. Vstup volný.

20. 9. ve 14.00 Středověká iluminace na pergamenové záložce

Workshop: Mgr. Jana Srnková,

rezervace: j.srnkova@muzeumbrnenska.cz

Délka trvání: 120 minut. Vstupné 200 Kč.

27. – 28. 9. Dny otevřených ateliérů na jižní Moravě

Volný vstup na výstavy.

SKRYTÁ PAMĚŤ MORAVY V ZRCADLE

Uplynulý 19. ročník Skryté paměti Moravy přinesl nejen rekordní počet soutěžících, ale především příběhy, které si zaslouží pozornost čtenářů. Odborná porota vybírala z více než dvou set padesáti textů a setkala se s rozmanitým literárním ztvárněním soutěžního tématu. Vedle řady příběhů, v nichž se hrdinové prostřednictvím zrcadla vydávají na cestu v čase a prostoru či do rodinné historie, zachytili mladí autoři také zrcadlení jako princip fungování společnosti v nejrůznějších podobách. Slavnostní finále literární soutěže se konalo 19. června 2025 v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě a zúčastnilo se jej všech deset finalistů, kteří mnohdy vážili dlouhou cestu, aby si ocenění mohli převzít osobně. Mezi mladými autory jsou jak nová jména, tak již objevené literární talenty z předchozích let. Keramické sošky Ludmily Kovářkové a finanční odměnu pro vítěze si odnesly Rebeka Sára Szabó z Brna za příběh *Zrcadlo* a Marta Kašová z Fryšavy za povídku *Je to pouze ve vaší hlavě*. V první soutěžní kategorii (11–15 let) zaujal porotu svou originalitou také text *Odráz záhadné dívky* Kristýny Holečkové, která si pro 2. cenu přijela z jižních Čech. Bronzovou cenu si převzal student Mendelova gymnázia v Opavě Ondřej Zápeca, autor příběhu *Matka*. Čestným uznáním ocenila odborná porota Kláru Věrnou z Boskovic za její příběh *Obloha* a Elen Raunerovou z Karlových Varů, autorku povídky *Desynchronizace*, již porota označila za velkou naději v žánru fantasy. Ve druhé soutěžní kategorii (16–19 let) se na stříbrném místě za povídku *Záříš* umístila loňská finalistka Ema Ševčíková a trojici oceněných uzavírá s povídkou *Co vidí zrcadlo?* Tarja Zichová, laureátka 17. ročníku Skryté paměti Moravy. Čestná uznání si převzali Karolína Jurčová z Holešova za příběh pomníku lidickým dětem *Jedna z osmdesáti dvou* a David Seltenreich z Prahy, jehož povídka *Kdo nemiluje Ofélii* také patří k těm, jež téma „Zrcadlo“ ztvárňuje jako reflexi mezilidských vztahů. Odbornou porotu, v níž zasedla novinářka Olga Jeřábková, překladatelka Anežka Soukupová, literární historička Romana Dominika Hrbatová, historik Tomáš Jeřábek a Jiří David, vedoucí Památníku písemnictví na Moravě, zaujaly mimo de-

sítku nominovaných další literární texty. Udělila proto neoficiální pochvalu také trojici mladých pisatelů v první kategorii – Rozálii Bad'urové, Nikol Baracskaiové a Justýně Zábršové, ve druhé kategorii získali pochvalu poroty a povzbuzení k další tvorbě Martin Kassai, Ema Švábenská a Daniel Šíma. Hosté slavnostního odpoledne, mezi nimiž byli nejen rodiče a kamarádi finalistů, ale také řada soutěžících, si ukázky z oceněných textů vyslechli během autorského čtení a nyní se již mohou těšit na jejich pokračování ve sborníku, který opět vyjde na podzim letošního roku. A protože nabytou inspiraci je potřeba dále rozvíjet, byl na závěr skončeného ročníku rovnou zahájen nový, jubilejní 20. ročník Skryté paměti Moravy, a to na téma „Hranice“.

(ap)

UKÁZKY Z VÍTĚZNÝCH LITERÁRNÍCH TEXTŮ

19. ROČNÍKU SKRYTÉ PAMĚTI MORAVY

REBEKA SÁRA SZABÓ: ZRCADLO

(ukázka)

Říká se, že rozbité zrcadlo vám přinese sedm let smůly. Že se vám váš dvojník ze světa za zrcadlem pomstí. Že... Těžko říct. Po smrti přece ztrácíme vědomí a... nic si nepamatujeme, necítíme, nevidíme, neslyšíme! A přece jsem tady a vy posloucháte, ačkoliv by mě nikdo slyšet neměl. Zvláštní. Tak tedy poslouchejte, povím vám svůj příběh.

Ti lidé. Podivíni, kteří každou chvíli mění názor. Kdysi se ve mně zhlíželi, stáli přede mnou a pokládali mi jednu otázku, stále tu stejnou, každý den.

„Jak vypadám?“

A já jsem jim ukazovalo přesně to, co chtěli. Překrásné šaty ušité z nejvybranějších látek přímo jim na míru. Blyštivé šperky krásnější než všechno, co lidské oko kdy spatřilo. Lesklé brnění a přilbici s barevným chocholem, hrdě se tyčícím k nebi. Hrozné ostří meče a štít s erbem udatného rytíře. Byli přesně takoví, jací být chtěli. Cítilo jsem se jako jejich zachránce, dokonce mi na chvíli připadalo, že jsem nějaké božstvo. Když na mě upřeli svůj pohled, alespoň na kratičkou chvíli, pomíjivý, ale nádherný okamžik se mohli cítit volní, být kýmkoliv. Mocnými a moudrými panovníky, opěvovanými potulnými rytíři, záhadnými kouzelníky nebo dvorními šašky. Cítilo jsem se neochvějně, skoro jako by toto bylo mé poslání zde na Zemi.

Jenže mi něco unikalo. Z chviliek strávených zasněným zíráním do zrcadla se pomalu stávaly hodiny. Z hodin dny. Nedocházelo mi, že to, co jsem stvořilo, bylo přitažlivější než skutečný svět. Měli všechno, po čem toužili. Trávili přede mnou čím dál tím víc času. To bylo zlé, velmi zlé, ale zdaleka ne to nejhorší. Ze začátku snad věděli, že vidí jen klam, ale časem se jejich úsudek začal zamlžovat. Začínali pochybovat, jestli to, co vidí, je prostá lež a přetvářka.

Ne všichni tomu bludu propadli, ale mnoho z nich ano. Zaslepeně následovali lež a vina padá jen a pouze na mou hlavu. Mohlo jsem tušit, že se to stane, ale už nebylo cesty zpět. Zešíleli. Vtrhli na hrad a ukradli královskou korunu. Nasoukali se do rytířských brnění, vydrápali se na koně a snažili se ujet. Padali, klopýtali a sklouzávali, ale nic je nemohlo zastavit. Vykřikovali nesmyslná slova v jazyce, kterému sami nerozuměli, doufajíce, že vyčarují portál do neznáma, ale šlo jim to stejně špatně jako jízda na koni. Byl to smutný pohled na blázny ženoucí se za nenaplnitelným snem.

Jestli jste si mysleli, že tímto ona mizérie skončila, jste na omylu. Zbytek těch, kteří mě kdysi opěvovali, se zděsil a hnán strachem se rozhodl

že jediný způsob, jak zajistit, že už nikoho nepohltním, je zničit mě. Úplně, konečně, nenávratně. Naposled mě provrtal skrz naskrz tučnou pohledů a pak mě popadlo několik párů třesoucích se rukou a třísklo mnou o zem. Rozletělo jsem se na tisíce drobných kousíčků.

Podle toho, co vím o smrti, to mělo být strašlivé. Smrt měla být bolest, utrpení, zkrátka konec. Místo toho jsem se propadlo do nicoty. Bylo to děsivé, ne-li horší než to, co jsem čekalo. Nikde nikdo, jen já, moje špatné svědomí a výčitky. Dodnes nevím, kolik času jsem tam strávilo. Hodiny? Dny? Měsíce? Roky, staletí, tisíciletí? Celou věčnost a ještě víc? Možná. Nemělo to smysl, ale nakonec jsem se odhodlalo zpytovat svědomí. Vztekalo jsem se, křičelo, proklínalo život. Brečelo jsem, vzlykalo, popotahovalo a ronilo jsem slzy. Střídavě jsem si odpouštělo a zase se ze všeho vinilo. Byly to nejhorší chvíle mého života, ale změnil mě. Možná k lepšímu, možná k horšímu. To nevím. Koneckonců, co je vlastně špatné? A co je dobré? Když jsem lidi nechávalo vidět, co chtěli, nechávalo jsem je snít a fantazírovat, alespoň na chvíli zmizet do snů v nejživějších barvách a na nejpravděpodobnějších místech? Anebo jsem je pomalu, ale jistě dohánělo k šílenství, ukazovalo jim věci, které se nikdy nestanou, klamalo jsem je a nechalo nalhávat si hlouposti?

Celé věky jsem se takto utápělo ve svém neštěstí. Pomalu jsem se začínalo smířovat s tím, že takto strávím zbytek své existence, jestli se tohle existencí vůbec nazvat dalo. Vznášelo jsem se v neznámu, střípkou skla kolem mě poletovaly a těžko říct, kde se soustředily zbytky toho, co dříve bylo mé vědomí.

Rebeka Sára Szabó (13 let) za svůj literární vzor považuje Karla Čapka, obdivuje, jakým způsobem dokázal uchopit a popsat palčivé společenské problémy. Vedle Bílé nemoci patří k jejím oblíbeným knihám série Ricka Riordanova o Percym Jacksonovi. Studentka Gymnázia Matyáše Lercha v Brně se kromě čtení a psaní věnuje také volejbalu a skautingu. Řídí se citátem „Carpe diem“.

MARTA KAŠOVÁ: JE TO POUZE VE VAŠÍ HLAVĚ

(ukázka)

Fletcher miloval svůj výhled. Vysoko v prosklené budově, kde hleděl na město pod sebou. Byl jako Bůh, který shlíží na své impérium a dohlíží na lidstvo tam pod sebou. Ruch, který panoval stovky metrů pod ním, nic neznamenal. Ne v jeho ordinaci.

To místo bylo ideální. Měl ho zařízené, aby uklidňovalo pacienty. Převládalo leštěné tmavé dřevo, zelená v podobě několika monster, bonsajů a sukulentů. A nechyběla ani fontánka, která při každé terapii zurčela a navozovala klid na duši i v mysli.

Fletcher měl svůj stůl. Puntičkářsky uklizený, stejně jako police složek a spisů všech svých pacientů. Tmavé kožené desky se stříbrnými rohy, hezky jedna vedle druhé. Jeho mírně obsedantně-kompulzivní porucha nestála za řeč. Jeho přátelé si z něj často utahovali, že by sám potřeboval terapeuta. Doktor Fletcher se pouze vždy zasmál a potom provokativně narovnal prostírání či psací potřeby. Nezáleželo na tom, kde se nacházel. Pořádek prostě musel být.

Stál si za svým, že pokud bude místo terapie působit v souladu se vším, bude poté i pacient klidnější. Jediný háček skýtal onen dechberoucí výhled. Mnoho lidí trpělo fobiemi z výšek, a proto docházet do nejvyšší budovy metropole nebyl ten nejlepší nápad. Pocit závratě umenšovaly dlouhé bílé závěsy, kterými slunce prosvítalo, ale zabráňovalo pohledu na hlubinu dělicí ordinaci od chodníku tam dole.

Ozvalo se tiché zaklepání a Fletcher se otočil. Na zápraží stála úzkostlivě vypadající žena v rudé halence, která jasně kontrastovala s její náladou. Kdyby jí měl Fletcher přiřadit barvu podle pocitů, jež pozvolna prosakovaly skrz její nitro, musela by se spokojit s matnou šedo-modrou nebo brčálově zelenou.

„Paní Eliasová,“ pozdravil ji a nasadil vstřícný úsměv. Žena mu plaše úsměv oplatila. Docházela na sezení už roky. Mohla by být učebnicovým příkladem sociální fobie. Při jejich prvním setkání utekla dřív, než se doktor stačil byť jen představit.

„Posad'te se,“ pokynul jí a ona poslechla. Jako každé sezení trvalo, než se pořádně rozmluvila. Ale po nějaké době slova plynula bez větších obtíží.

„Máte ten oblázek, co jsem vám dal minule?“ ptal se právě, když s krátkým zaklepáním vstoupila Saša – Fletcherova sekretářka. Jistou rukou postavila na nízký konferenční stolek šálky mátového čaje a polomáčené sušenky z dovozu.

„Ano, měl jste pravdu. Přijde mi, že když ho držím, nejsem tolik nervózní.“

Doktor s potěšením sledoval, jak bílý kamínek vytáhla z kabelky. Byl velký úspěch sám o sobě, že ho nemusela držet, když s ním mluvila. Cítil posun. Jsou to taková malá vítězství, která když se nasčítají, tak dávají velkou naději.

„Budu se těšit ve středu, paní Elliasová,“ rozloučil se. Ihned po ženině odchodu vykoukla Sašina kudrnatá hlava. Tvářila se na svoji profesi trochu moc vyjukaně.

„Ano?“ nadzvedl Fletcher jedno obočí. Saša nastoupila teprve před dvěma týdny, což vedlo k mnohým dotazům a častým zásekům. Fletcher nebyl člověk, který chce plýtvat svým časem na banální dotazy stylu: Kde najdu nový toner do tiskárny? nebo Koho mám zavolat, aby spravil dávkovač mýdla na toaletách? Nové zaměstnání je vždy těžké, ale nikdo se zdravým rozumem nenastoupí na místo sekretářky bez patřičné dávky samostatnosti a schopnosti zvládat administrativní úkony. Blondýna s hustou trvalou v černobílém kostýmku vstoupí a zavře za sebou. Doktor se zamračí nad jejím neadekvátním chováním. Nechat recepci bez dozoru je nezodpovědné.

„Tak co se zase děje?“ Saša přešlápne a Fletcherovi připomene malé dítě, které se jde přiznat k lumpárně.

„Jde o pacienta. Nějaký Daniel.“

„Příjmení?“ zeptal se doktor a usedl za svůj bytelný mahagonový stůl, kde si v počítači rozjel seznam pacientů.

„Nevím,“ přiznala.

Fletcher potlačil nutkání si promnout spánky.

„Sašo –,“ začal opatrně.

„Ne, počkejte. Tentokrát je to jiné,“ vpadla mu do řeči tlumeným hlasem.

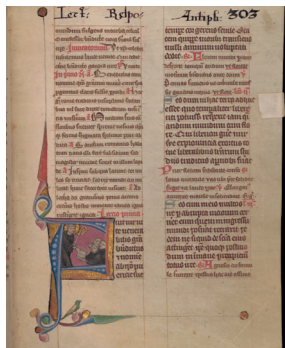
„Jiné v čem?“ sundal si tenké obroučky na čtení a unaveně si stiskl kořen nosu.

„Já se ho bojím, pane,“ přiznala a doktor si myslel, že špatně slyší.

„Sedí tam už od rána a když jsem se ho zeptala, jestli by nemohl přijít jiný den, tak mi řekl, že ne. Příjmení mi nechce prozradit a stále dokola opakuje, že bude mluvit jenom s vámi.“

Marta Kašová (18 let) studuje na Střední škole obchodní a služeb SČMSD a do soutěže se přihlásila, protože opravdu ráda čte a tvoří příběhy. Mezi její oblíbené knihy patří Snoubenci zimy francouzské autorky Christelle Dabos. Obdivuje také tvorbu Karla Čapka, zejména jeho povídky na ni udělaly silný dojem, a to především svými nedořečenými konci, které nutí čtenáře zapojit se. Ráda tančí pro radost, cestuje a pije kávu.

HOMO LEGENS. NA POČÁTKU BYLO SLOVO...

Šíření knih a čtenářství ve středověku bylo zpočátku pevně spjato s církví. Kniha přestala být pouhou kolekcí poznání, stala se ztělesněním Božího Slova, posvátným předmětem. Každý klášter k svému fungování potřeboval výbavu v podobě liturgických knih a pravidel řeholního života. Kodex se stal symbolem kléru, podobně jako je meč symbolem rytíře. Řeholníci aktivně četli, vybízela je k tomu přímo řehole svatého Benedikta. Knihy si opisovali v kláštorech. Texty v knihách pak šířili dál

mezi věřící formou předčítání. Od 12. století začíná studijní čtení nahrazovat klášterní, objevují se texty výkladové, naučné. V církevním prostředí se objevují díla teologická, nahlízející na náboženství skrze filozofii. Z hlediska praktického čtení dochází definitivně k převládnutí tichého soukromého čtení nad hlasitým veřejným. V učených kruzích se na knihy nahlíží jako na živé předměty, se kterými čtenář vede dialog formou poznámek nebo komentářů na okrajích stránek. Objevují se ale také poznámky ryze praktického rázu – kronikářské záznamy, listiny, majetkové a právní záležitosti. Pergamen byl drahým materiálem, kterým se neplýtvalo. Poté, co kniha pozbyla využití, byla rozebrána a pergamen z ní byl použit jako obalový materiál, záševky do textilií nebo těsnění do varhan. Čtenářství se postupně šíří i mimo církevní prostředí. Vlivem vznikajících univerzit se knihy dostávají i do laických kruhů, vznikají rukopisy lékařské, právnické či historické. S narůstajícím počtem knih pro praktickou potřebu klesá jejich výtvarná úroveň. Studenti univerzit pozbývají bohatství velkých institucí, nemohou si dovolit krásné pergamenové kodexy, nechávají si zhotovovat přepisy učebnic na papíře, často u levnějších písařů. Naproti tomu se zvedá poptávka po drahých úhledných knihách, které se stávají znakem bohatství. Šlechta si nechávala zhotovit zdobené knihy, které uměla přečíst a používat, přičemž sama často neuměla psát. Čtení a psaní byly považovány za dvě samostatné dovednosti, které nebyly nutně propojeny. Tvorba hezkého písma byla vnímána spíše jako řemeslo, manuální zručnost vyžadující přípravu inkoustů a psacích pomůcek. Četlo tak mnohem více lidí, než jich umělo psát. (js)